

Monika Luščíková

The background of the book cover is a composite image. On the right side, there is a large, close-up portrait of a woman with dark hair and light-colored eyes, looking directly at the viewer. The left side of the cover shows a silhouette of a man and a woman standing on a snowy dune, looking out at a bright sunset or sunrise over a body of water. The sky is dark with stars visible, and a single bright star is visible in the upper left. The overall mood is somber and contemplative.

Hanna,

nacistova milenka

Čo zostane, keď stratiš všetko?

Monika Luščíková

Hanna,

nacistova milenka

Čo zostane, keď stratiš všetko?

Monika Luščíková

Hanna, nacistova milenka: Čo zostane, keď stratíš všetko?

Copyright © by Monika Luščíková

Cover design © by Katarína Skalková

Illustration © Monika Luščíková, AI

Slovak edition © by vydavateľstvo BESTSELLER

Venovanie

*Mojim čitateľom,
všetkým vám, ktorí potrebujú pripomenúť, že v živote nie je nič ne-
možné. Táto druhá kniha je pre mňa dôkazom, že ak človek nepre-
stane pracovať na svojich snoch a čelí výzvam s odvahou, dokáže
čokoľvek. Neverte na prekážky a pamätajte, že ak niečomu celým
srdcom veríte, dokázete to.*

Podakovanie

*Moje prvé podakovanie patrí mojej rodine. Môjmu partnerovi a dcé-
re, ktorí sa spolu so mnou trpezlivo a ochotne podieľali na fotogra-
fovaní obálky. Ďakujem vám aj za pochopenie a podporu počas dní
a nocí, keď som bola myslou vzdialená v úplne inom storočí.*

*Veľké ďakujem patrí mojej skvelej bývalej kolegyni Bibe, ktorá mi po
prečítaní prvej knihy nevedomky vnukla nápad na pokračovanie.*

*Špeciálna vďaka patrí všetkým čitateľom, kamarátom a známym,
ktorí si moje knihy kúpili a podporili tak moju tvorbu. Ďakujem za
vaše nádherné ohlasy a správy plné podpory. Sú pre mňa neustálou
inšpiráciou a pripomienkou, prečo má zmysle písať ďalej.*

MONIKA LUŠČÍKOVÁ

ISBN: 978-80-8252-142-2

Prológ

Román je voľným pokračovaním úspešnej knihy *Hanna, nacistova milenka – Je možné milovať vraha?* Táto kniha čitateľom predstavila dramatický a bolestný osud mladej Hanny Weissovej. Jej príbeh sa začal v temnom období druhej svetovej vojny na Slovensku, kde dovtedy prežívala bezstarostné dievčenské roky v kruhu svojej milujúcej rodiny. Všetko sa však zrútilo v jeden osudný deň, keď sa medzi dverami ich domu objavili traja nemeckí vojaci. Hľadali židovskú rodinu, ktorú Weissovci s obrovským rizikom ukrývali. Trest za ľudskosť bol v tej dobe neúprosný. Za svoj čin boli všetci chladnokrvne popravení, vrátane jej vlastných rodičov. Nažive zostala len ona a jej mladšia sestra Anna. Táto strašná poprava zanechala na Hanninej mladej duši hlboké doživotné jazvy, ktoré sa už nikdy nemali úplne zahojiť.

Hanna síce prežila, no jej skutočný zápas o život a život jej sestry sa v tej chvíli iba začínal. Prvá kniha detailne opisovala jej strastiplnú cestu počas nelútostnej vojny. Útek pred smrťou, skrývanie sa v neznámych mestách, kruté podmienky vo väzení, neustály strach, bitky, ponižovanie a bolesť. Napriek všetkým ranám osudu sa v nej zakaždým prebudila neuveriteľná vnútorná sila. Vždy, keď padla na samé dno a zdalo sa, že už nedokáže urobiť ani jeden krok, dokázala v sebe nájsť kúsok hrdosti, postaviť sa na nohy a bojovať ďalej.

Najväčší a najdesivejší zvrat jej života však niesol meno Schwarz. Tento nacistický dôstojník, ktorý bol priamym svedkom a strojcom tragédie jej rodiny, sa stal jej neustálym tieňom. Osud ich cesty preplietol tým najbizarnejším spôsobom. Muž, ktorého mala zo srdca nenávidieť, sa nakoniec stal jej ochrancom. Postupom času sa jej spaľujúca nenávisť k nemu začala meniť na čosi celkom iné, nepo-

chopiteľné a hlboké. Prvá časť románu tak priniesla otázku: *Je možné milovať vraha svojich vlastných rodičov?* Vo chvíli, keď po rokoch utrpenia konečne uverili, že získali slobodu a právo na nový začiatok, zasiahol ich život posledným, celkom nečakaným zvratom.

Každý príbeh má však dve strany a každá minulosť dvoch rozprávačov. Kým prvá kniha patrila Hanninmu hlasu, táto otvára pohľad muža, ktorý stál celý ten čas v jej tieni. Svet ho poznal ako chladného nacistu Schwarza, no jeho skutočné meno bolo Friedhelm.

Po skončení vojny sa prebúdzajú vo väzení, kde ho zasiahne tá najkrutejšia správa. Dozvedá sa, že prišiel o to najcennejšie, čo na svete mal, o svoju milovanú Hannu. Táto strata ho zlomí. Ako väzeň je odvečený hlboko do Sovietskeho zväzu, do pekla sibírskeho gulagu. Okrem krutých mrazov, hladovania a vyčerpávajúcej ťažkej práce ho však zo všetkého najviac zožierajú vlastné myšlienky.

Dáva si za vinu Hanninu smrť, stráca akýkoľvek zmysel života a sám túži zomrieť. Na dne tohto psychického a fyzického pekla postupne prichádza o posledných priateľov a o všetko, čo v ňom zostalo z človeka. Keď sa mu však po rokoch strávených v zajatí podarí za dramatických okolností utiecť, začína sa jeho nový boj o prežitie. Vracia sa do povojnového Berlína, do mesta ležiaceho v ruinách. Navonok sa pokúša postaviť na nohy, buduje si nový život, no minulosť v ňom nikdy neprestala žiť.

Tento román s podtitulom *Čo zostane, keď stratíš všetko?* odкрýva jeho zničené vnútro. Friedhelmov povojnový život je neustále prepletený s minulosťou, ktorá ho dobieha v tichu noci. Prostredníctvom nečakaných, bolestivých zábleskov sa znova a znova vracia do zablatených zákopov, na front a k hrôzám, ktoré prežil v lágri.

Je to príbeh muža, ktorý sa učí žiť so svojimi démonmi, s obrovským pocitom viny a s vedomím, čo všetko musel stratiť, aby na samom dne ľudského pekla objavil skutočnú cenu života a odpustenia. Čo v skutočnosti zostane z človeka, ktorý stratí úplne všetko?

I. Berlín
Máj 1945

Vedomie sa mi vracalo pomaly a bolestivo, ako keď sa tupý nôž zarezáva do mäsa. Zhlboka som sa nadýchol, no pľúca mi okamžite zaplavil ťažký potuchnutý vzduch, nasýtený pachom vlhkého vápna a starej krvi. Otvoril som oči. Kvapky ľadovej vody mi stekali po čele, obchádzali viečka a kĺzali sa po lícach ako chladné slzy niekoho iného. Zmätené som zažmurkal. Tmavá kamenná miestnosť bez okien pôsobila stiesnene, akoby sa steny každým mojim výdychom o kúsok priblížili. Chcel som si pretrieť oči, zbaviť sa tej nepríjemnej vlhkosti a poriadne si to miesto obzrieť, no telo ma neposlúchalo.

Z celej sily som sa mykol. Kovové rinčanie mi okamžite dalo odpoveď. Ruky aj nohy som mal surovo priviazané o starú stoličku. Hrubé laná sa mi pri každom pohybe zarezávali hlbšie do zápästí, až som cítil, ako mi v prstoch prestáva prúdiť krv. Zúfalo som metal rukami, akoby som veril, že ak vyviním dosť sily, staré drevo a kov povolía. Nič. Len tupá bolesť, ktorá mi vystreľovala do ramien. V hlave som mal prázdno, iba čiernu dieru. *Kde to som? Ako dlho som bol v bezvedomí?*

A potom ma to zasiahlo. Prudký obraz, záblesk jej tváre, ktorý mi vyrazil dych. „Hanna!“

Môj hlas znel inak. Bol zachrípnutý, surový a plný číreho zúfalstva. Zreval som to meno do temnoty, ktorá ma obklopovala, no odpovedou mi bolo len ticho. Potom sa kúsok za mojim chrbtom ozval suchý šuchot podrážok o betón. Cvaknutie zapalovača prerezalo ticho ako výstrel. V malej miestnosti sa rozhorelo slabé nepokojné svetlo. Okolo mňa prešiel tieň. Sledoval som ho len periférnym videním,

kým nepostavil nízku sviečku na drevený stôl priamo pred mňa. Plameň tancoval v prievane a vrhal na steny dlhé pokrivené tieňe.

„Vitaj späť, Dimitrij,“ ozvalo sa z tmy.

Ten hlas mi prebehol po chrbtici ako mráz. Poznal som ho. Niekde v hĺbke mojej pamäti, zakrytý vrstvami prachu z bojísk a výbuchov, bol ten hlas uložený. „Spoznávaš ma?“ pokračoval muž tichou mrazivou ruštinou. Rozumel som mu, hoci každé slovo bolelo rovnako ako tie laná na rukách. Ozvalo sa vŕzganie. Muž si prisunul stoličku a jeho tvár sa konečne objavila v žiare sviečky.

„Michail,“ vydýchol som a neveriacky pokrútil hlavou. „Kde je? Čo sa s ňou stalo? Ako som sa sem dostal? Prečo ma tu držíte?“ chrľil som otázky jednu za druhou a hlas sa mi triasol.

Michail si ma premeral s chladným profesionálnym záujmom. Už to nebol ten muž, ktorého som poznal kedysi. Pôsoobil vyrovnané, jeho ramená boli širšie, pohľad tvrdší. Tá uniforma, to odporné vrece, ktoré pre mňa symbolizovalo nepriateľa, na ňom sedela dokonale. Na hrudi sa matne zalesklo niekoľko vyznamenaní. Nebol to žiaden radový vojak, ktorý sa náhodou ocitol v Berlíne. Bol to človek, ktorý mal moc. Práve, keď sa chystal odpovedať, dvere za jeho chrbtom s treskotom narazili na stenu. Do miestnosti vtrhol niekto ďalší. Svetlo sviečky bolo príliš slabé, videl som len mohutnú siluetu v dlhom kabáte. „...devushka,“ začal prichádzajúci hlbokým hlasom, no Michail ho okamžite zahriakol ostrým „pst!“

„Čo je s Hannou? Čo ste s ňou urobili?!“ znovu som vykrikoval, tentoraz s takou silou, až sa mi v krku objavila chuť krvi. Hádzal som sa na stoličke, snažiac sa vytrhnúť aspoň jednu ruku, ignorujúc bolesť z lán, ktoré mi už drali kožu do živého.

„Charóšaja rabóta (dobrá práca),“ zaznelo z Michailových úst. Bolo v tom niečo posmešné. Zahľadel sa na mňa s hlbokým opovrhnutím. Pomalým vedomým pohybom hodil na stôl hrubú zložku. Moje meno na prednej strane svietilo ako rozsudok smrti.

„Stálo to všetko za to, Friedhelm?“ oslovil ma tentoraz mojím pravým menom. „Pripraviť o život tolko nevinných ľudí? Ľudí, ktorí mohli dýchať, milovať, keby si sa im nepostavil do cesty?“ Naklonil sa tak blízko, že som cítil pach tabaku z jeho dychu. „Vybral si si ju ako korisť. Zabil si jej rodičov. Vydieral si ju jej vlastnou sestrou, ničil si ju kúsok po kúsku spolu s tvojím otcom. Odvliekol si ju do Ruska, hoci si vedel, že je to pre ňu rozsudok smrti. A nakoniec...“ Odmlčal sa a v jeho očiach som uvidel niečo horšie než nenávisť. Uvidel som tam pravdu. „Ju to predsa len stálo život.“

V tej sekunde sa svet zastavil. Tá veta „*stálo ju to život*“ mi udrela do hrude silou rozbehnutého vlaku. V ušiach mi začalo písať. Miestnosť sa začala krútiť. Zrazu som nebol v tmavej pivnici v Berlíne. Bol som opäť tam. Cítil som jej váhu vo svojom náručí, jej telo, ktoré bolo čoraz ľahšie. Videl som jej tvár, takú bledú, až splývala s okolím. Jej oči, tie nádherné oči, v ktorých sa vtedy, na konci, nezračil hnev ani výčitky. Bola v nich len láska. Úprimná, čistá a zničujúca. Láska k mužovi, ktorý jej vzal všetko.

Jedna osamelá slza mi stiekla po tvári a dopadla na špinavú látku košele. „Celý život mala pred sebou,“ pokračoval Michail, jeho slová boli ako klince zatĺkané do môjho svedomia. „A ty si ten, kto jej ho vzal.“

Bolesť v mojom vnútri prekročila hranicu, ktorú som dokázal uniesť. Niečo vo mne prasklo. S revom, ktorý ani neznel ako ľudský hlas, som trhol celým telom. Adrenalin mi dodal silu, o ktorej som nevedel. Laná, mokré od mojej krvi a potu, sa nečakane zošmykli. V sekunde som bol voľný. Vrhol som sa ponad stôl, sviečka sa prevrátila a miestnosť pohltil chaos šera.

Moje prsty sa zovreli okolo Michailovho krku. Chcel som ho umlčať, chcel som uškrtiť tú pravdu, ktorú mi hovoril do tváre. Ale bol som slabý. Michail bol rýchlejší. Krátky presný úder pästou do mojej sánky ma poslal späť do prázdna. Hlavou som narazil o operadlo

stoličky a v ústach som pocítil kovovú chuť čerstvej krvi. Kým som sa stihol spamätať, pred očami sa mi zjavila hlaveň Tokareva. Studená, čierna diera mierila presne medzi moje oči.

„Chcem ju vidieť,“ zachrčal som a vyplul krvavú slinu na betón. „Naposledy. Potom to môžeš ukončiť. Prosím.“ Bol som na dne svojich síl. Zúfalý a zničený natolko, že všetka hrdosť, ktorá vo mne kedysi bola, úplne zmizla. Prosil som ho na kolenách o posledný pohľad na ňu. A potom som bol pripravený. Smrť by mi bola darom. Vykúpením z tmy, v ktorej som sa ocitol.

Michail sa na mňa dlho díval, prst mal položený na spúšti. Potom sa však jeho tvár stiahla do krutého úškrnu. „Ty už nemáš právo na nič, Friedhelm Schwarz. Smrť by bola pre teba príliš milosrdná. A ty si milosrdenstvo nezaslúžiš.“ Zasunul pištoľ späť do puzdra a chladne dodal: „Pôjdeš tam, kde ľudia ako ty pomaly hnijú zaživa. Tam, kde budeš o smrť prosiť každý jeden deň.“

O dva dni neskôr

Čas v cele prestal existovať. Meradlo hodín a minút nahradil len rytmus kvapiek vody dopadajúcich kdesi v rohu na slizký betón. Jeden úder za druhým, akoby odpočítavali zvyšok môjho bezvýznamného bytia. Ležal som na tvrdej kamennej priči, ruky bezvládne zvesené nadol. Končeky prstov sa mi takmer dotýkali zeme, no nemal som silu nimi pohnúť. Tma bola absolútna. Taká hustá, že som ju takmer cítil na jazyku. Chutila po prachu a beznádeji. V tej prázdnote sa však začali prebúdzat tieň moje vlastnej mysle.

„Stálo ju to život,“ ozýval sa Michailov hlas v každom kúte miestnosti. Tie slová sa mi zarezávali pod kožu ako stovky drobných ihl. Zatvoril som oči, no nepomohlo to. Pred vnútorným zrakom sa mi premietal film, ktorý som nedokázal vypnúť. Videl som okamihy, keď som si myslel, že ju môžem zachrániť.

„Odpusť mi...“ zašepkal som do prázdna, no môj hlas len slabochripel. Pery som mal dopraskané, jazyk sa mi lepil na podnebie. Smäd bol spaľujúci, no bolesť v hrudi ho zatieňovala. Každý nádych ma bolel, akoby som mal v pľúcach črepiny skla.

Niekedy v polovici druhého dňa, aspoň som si myslel, že je druhý, sa dostavili halucinácie. V kúte cely som uvidel záblesk svetlých šiat. Srdce mi vynechalo úder. „Hanna?“

Postava sa nepohla. Bola to len hra tieňov a môjho šialenstva. Napriek tomu som k nej vystrel ruku, prstami som škriabal po drsnom kameni, kým sa mi pod nechtami neobjavila krv. Chcel som sa dotknúť aspoň jej tieňa. Chcel som veriť, že smrť nie je koniec, ale brána, ktorou za ňou prejdem. Ale Michail mal pravdu, smrť bola odmena a ja som bol odsúdený na život.

Koniec prišiel náhle. Dvere cely sa rozleteli s takým treskotom, až mi v hlave vybuchla bolesť. Prudké svetlo z chodby ma oslepilo, zakryl som si tvár dlaňou, no niekto ma surovo schmatol za predlaktie.

„Davaj! Vstávaj!“ Dozorca mnou zatriasol ako s handrovou bá-bikou. Keď videl, že ma nohy neposlúchajú a nedokážem sa udržať v stoji, zavolať posilu. Dvaja chlapi ma schmatli pod pazuchy a vyvliekli von. Topánkami som šúchal o betón, hlava mi klesala na hrud'. Keď nás vyvliekli na ulicu, svetlo májového slnka mi udrelo do tváre ako facka. Musel som silno prižmúriť oči.

Keď som ich konečne otvoril, Berlín, ktorý som poznal, bol preč. Mesto, ktoré kedysi dýchalo majestátnosťou, bolo teraz len rozškere-nou mŕtvolou. Vzduch bol nasýtený jemným sivým popolom, ktorý sa vznášal vo vánku ako sneh. Budovy okolo ktorých sme prechádzali, pripomínali vybité zuby. Čierne okná bez skiel sa dívali do ulíc ako prázdne očné jamky. Na jednej z mála stien, ktoré zostali stáť, visela červená sovietska vlajka. Víťazne sa vlnila nad skazou, ktorú sme pomáhali zasiať.

Všade navôkol ležali trosky. Hromady tehál, skrútené železné nos-

níky a kusy nábytku, ktoré predtým tvorili niečí domov. Cítil som pach spáleniny, hniloby a pušného prachu. Podlomili sa mi kolená. Tentoraz to nebola len fyzická slabosť. Bol to pocit totálnej porážky. Moja krajina bola v troskách, moja láska bola mŕtva a ja som bol vedený nevedno kam. Jeden z dozorcov stratil trpezlivosť. Pocítil som prudký náraz čižmy do rebier.

„Pašol! (Chod!)“ Kopol do mňa znovu, no ja som tú bolesť vnímal len z diaľky. Ležal som tvárou v prachu berlínskej ulice a v tom momente sa to stalo. Prach zmizol.

Vôňa spáleniny ustúpila jemnej vôni fialiek. Uvidel som ju. Stála necelé tri metre odo mňa, uprostred tej apokalypsy, nedotknutá a čistá. Na sebe mala biele šaty. Jemný vánok sa pohrával s jej tmavými gaštanovými vlasmi a niekoľko pramienkov jej tancovalo na lícach. Usmiala sa. Bol to úsmev, ktorý dokázal zastaviť vojnu v mojej hlave. Tie drobné jamky v lícach, ktoré som toľkokrát bozkával. Vystrela ku mne ruku. Jej prsty vyzerali také teplé, také skutočné. Cítil som, ako sa ma jej dlaň jemne dotkla na líci, presne tam, kde ma predtým uderil Michail.

„Tvoj čas ešte neprišiel, Friedhelm,“ zašepkala. Jej hlas bol ako hudba uprostred hrmenia kanónov.

„Vezmi ma so sebou,“ prosil som ju v duchu, neschopný vydať hláska. „Nenechávaj ma tu.“

Ale Hanna len smutne potriasla hlavou. „Dal si sľub, ktorý musíš splniť.“

V tom momente sa obraz rozplynul. Rana čižmou do ramena ma vrátila späť. Dozorcovia ma opäť postavili na nohy. O pár minút neskôr ma hodili do otvoreného dobyťčieho vagóna. Vnútri to páchlo potom, močom a strachom. Boli nás tam desiatky, natlačený jeden na druhom, ako dobytok vedený na porážku. Keď sa ťažké drevené

dvere s hrmotom zavreli a zapadla závora, miestnosť pohltilo šero, prerušované len úzkymi pásmi svetla prenikajúcimi cez škáry v doskách. Vlak sa trhol. Kov o kov zaškrípál a my sme sa pohli.

II. Transport

Vagón sa triasol v monotónnom rytme, ktorý mi vrtal dieru do lebky. Bol som príliš slabý na to, aby som dokázal s niekým komunikovať, hoci tma okolo mňa bola plná šepotu. Niektorí z chlapov sa mi prihovárali, ich hlasy zneli z diaľky, akoby prichádzali spoza hrubej steny. Nedokázal som im odpovedať. Moje hrdlo bolo stiahnuté, vyschnuté a plné horkosti. Viem len to, že sa nado mnou niekto zmlieval. Pocítil som hrubú dlaň na zátylku a chladný okraj poľnej fľaše na perách. Do hrdla mi stieklo niekoľko kvapiek vody. Chutila po kove, ale v tej chvíli bola cennejšia než zlato. Ten istý človek mi do dlane vtlačil kus starého tvrdého chleba. Bolo to prvé jedlo po troch dňoch. Žul som ho pomaly, mechanicky, kým sa mi v ústach nevytvorila kaša, ktorú som dokázal prehltnúť.

K totálnemu vyčerpaniu sa však čoskoro pridala horúčka. Zimnica mi drvila kosti a halucinácie, ktoré prišli v jej závese, v mojej hlave spôsobovali neznesiteľný chaos. Prestal som rozoznávať, čo je skutočné. Špinavé steny vagóna sa v mojich očiach menili na tváre ľudí, ktorých som pripravil o život. V každom tieni v kúte som videl Hanniných rodičov. Stáli tam bledí a mlčanliví, s dierami po guľkách a sledovali ma mŕtvymi očami.

„Zabite ma už,“ prosil som ich v duchu. *„Urobte to, čo som urobil ja vám.“*

Vojaci, ktorých som poslal na smrť, deti, ktoré prišli o domov kvôli mojim rozkazom. Všetci sa v tom horúčkovitom sne vracali, aby si

pýtali moju dušu. Chcel som zomrieť, volal som smrť k sebe, ale ona bola krutá. Neprichádzala. Nechala ma dýchať ten prach a výpary moču, aby som trpel dlhšie. „Sme v Poľsku,“ ozvalo sa kdesi z rohu vagóna. To slovo bolo poslednou kotvou reality, kým som opäť upadol do milosrdného bezvedomia.

Keď som znovu otvoril oči, svet bol iný. Namiesto trasenia vagóna ma obklopovalo neprirodené ticho. Ležal som v miestnosti plnej nahrubo kresaných drevených postelí. Boli to len narýchlo zbité prične, ale po dňoch na špinavej podlahe vlaku pôsobili ako kráľovské lôžko. Bol som prikrytý vrstvami starých kabátov a kúskami oblečenia. Cítil som sa zoslabnutý a spotený, no môj dych bol konečne pravidelný.

Posadil som sa, hoci sa mi z toho pohybu zatočila hlava. Kúsok odo mňa na vedľajšej posteli sedel muž. Bol vysoký, mal husté tmavé vlasy, ktoré mu neupravené padali do čela, a tmavohnedé oči, okolo ktorých mal hlboké vrásky, čo hovorili o únave starca v tele mladého muža.

„Vitaj späť medzi živými...“ odmlčal sa, vystrel ruku a venoval mi široký, takmer vzdorný úsmev uprostred tej biedy.

„Friedhelm Schwarz,“ odvetil som ticho a podal mu ruku. Moja dlaň bola oproti jeho ruke drobná a roztrasená.

„Ja som Lutz Winter. Teší ma, Friedhelm. Musím povedať, že pred dvoma dňami by som na tvoje prežitie nestavil ani suchú kôrku chleba. Vyzeráš oveľa lepšie.“

„Kde to sme? Ako to, že ešte žijem?“ Môj hlas znel ako škrabanie suchého lístia o betón. V hĺbke duše som cítil sklamanie. Stále som tu bol. Stále som musel znášať váhu svojich spomienok.

„Sme vo Varšave, v prechodnej väznici. Keby sme pokračovali v tom transporte bez prestávky, tvoje srdce by to vzdalo niekde pri hraniciach. Podarilo sa mi pre teba zohnať nejaké lieky. Podplatil som miestnych dozorcov cigaretami, ktoré som mal schované

v podšívke kabáta. Vieš, nie sú príliš nároční. Stačí im málo, aby sa pozreli iným smerom, chvalabohu.“

„Si lekár?“ spýtal som sa ho, hoci som to vytušil z jeho pohybov.

„Áno, chirurg. Na fronte som zošival chlapov, ktorých vybuchnuté granáty zmenili na kusy mäsa. Zachránil som zopár životov, ktoré možno ani nestáli za záchranu. Vyliečiť teba... to bola v porovnaní s tým maličkosť. Hoci, pravdu povediac, zohnať lieky pre nemeckého väzňa v poľskej väznici je takmer zázrak.“

Pozrel som mu priamo do očí. „Prečo si to robil, Lutz? Nepoznáš ma. Nevieš, čo som zač. Čo ak som si tvoju pomoc vôbec nezaslúžil? Čo ak by bolo lepšie, keby si tie lieky nechal pre niekoho, kto má čisté ruky?“

Lutz si povzdychol a odvrátil zrak k malému zamrežovanému oknu pod stropom.

„Som dobrák od kosti a lekár. Nenechám človeka zomrieť, pokiaľ mi v žilách koluje aspoň štipka vôle pomôcť. Ale... máš pravdu. Je to aj osobné. Pripomínaš mi môjho mladšieho brata. Prišiel som o neho počas prvého roku vojny. Jemu som nedokázal pomôcť. Zomrel mi v náručí skôr, než som stihol otvoriť lekársku tašku. Tebe som pomôcť mohol. Tak som to urobil.“

„Nezaslúžil som si to,“ zopakoval som tvrdo. „Mám na rukách príliš veľa krvi, Lutz. Krv, ktorú nezmyjú žiadne lieky.“

„A kto z nás nemá, Friedhelm? V tejto dobe má každý na svedomí niečiu smrť, či už tým, že stlačil spúšť, alebo tým, že mlčal. To však neznamená, že by som sa mal prizerať na tvoj koniec. Ber to tak, že si dostal druhú šancu. Možno je to trest, možno dar. Ale teraz máš možnosť nájsť spôsob, ako byť niečím viac než len vojacom, ktorý zlyhal.“

Lutz sa mi zdal byť až príliš ušľachtilý. Keby vedel o Hanne... keby vedel o liste, ktorý som ukrýval vo svojom vrecku, a o tom, čo som urobil jej rodine...

Vo Varšave sme strávili necelý týždeň. Každý deň odchádzali transporty. Dlhé rady zúbožených mužov, ktorých hnali k vlakom. Chlapi šepkali, že cieľom je Sibír. Miesto, odkiaľ sa nikto nevracia.

Lutz sa o mňa staral s fascinujúcou vytrvalosťou. Nosil mi kúsky starého chleba a raz sa mu dokonca podarilo zohnať strúčik cesnaku. „Prírodné antibiotikum,“ usmial sa vtedy.

Držal som sa ho ako topiaci sa stebľa trávy. Bol mojou jedinou spojkou so svetom ľudí. Horúčky síce ustúpili, ale noci boli stále peklom. Halucinácie sa zmenili na živé, krvavé sny. Vracal som sa do toho dňa, keď som strieľal na Hanniných rodičov. Cítil som spätný náraz zbrane v dlani. Videl som nenávisť v jej belasých očiach, tú ranu, ktorú som jej zasadil do duše a ktorá bolela viac než smrť. Videl som ju v mojom náručí, ako z nej vyteká život a ja som bol bezmocný. Tieto obrazy sa v mojej hlave prehrávali ako nekonečná slučka. „Friedhelm, preber sa! Počuješ ma?!”

Keď som otvoril oči, nad posteľou stál Lutz. Triasol mnou tak silno, až mi drkotali zuby. Miestnosť bola v tme, osvetľoval nás len malý lampáš, ktorý držal v trasúcej sa ruke. Líca ma pálili.

„Ospravedlň ma za tie rany, ale nič iné nepomáhalo,“ vydýchol Lutz. „Kričal si zo sna mená. Plakal si, Friedhelm. Tvoja psychika je v troskách. Si ako dom, ktorého základy už dávno zožrala hniloba.“ Ustarostene si sadol na okraj mojej postele. „Možno by ti pomohlo, keby si sa niekomu zdôveril. To, čo v sebe dusíš, ťa zabije skôr než sibírsky mráz. Ak to budeš tak cítiť, som tu.“

Potľapkal ma po ramene. V tej chvíli som mal pocit, že je to môj jediný priateľ na svete.

Cesta do Bieloruska bola ďalšou skúškou zvieracej odolnosti. Nahnali nás do nákladných áut pod celty a potom opäť do vagónov. Päťdesiat mužov na jeden vagón. Jedno vedro vody. Jeden krajec chleba na celú večnosť. Dvaja starší muži v našom vagóne transport neprežili. Dozorcovia ich telá neskôr vyhodili niekde pri trati ako

nepotrebný náklad. Po príchode do mestečka Barysav nás čakala väznica v chladných pivniciach. Cela bola preplnená. Desať chlapov na päť postelí.

„Cítim sa ako rybička v konzerve,“ vyhlásil Lutz, keď sme sa snažili napasovať na úzku priču tak, aby sme nespadli.

Ten absurdný komentár v hroznej situácii spôsobil niečo nečakané. Začal som sa smiať. Bol to neovládateľný, hysterický smiech, ktorý sa odrážal od studených stien. O chvíľu sa smiala celá cela. Bol to smiech odsúdencov, jediná obrana proti šialenstvu. Po obede, ktorý tvorila kalná polievka s chuťou hlíny, sme mali voľný program. Ležali sme s Lutzom bok po boku a ja som konečne nabral odvahu.

„Aký je tvoj príbeh, Lutz? Prečo si taký, aký si?“

Založil si ruky za hlavu a zahľadel sa na nízky strop.

„Vojna mi zobrala všetko, Friedhelm. Úplne všetko... Spolu s rodičmi sme žili v Drážďanoch. Mali sme veľký dom, v ktorom vždy voňala káva a čerstvé koláče mojej matky. Otec bol prísny, mal ťažké detstvo a občas to bolo náročné, ale všetko sme zvládli. A potom tam bola Lena. Poznali sme sa od plienok. Spolu sme rástli, spolu sme sa smiali. Bola to moja istota v neistom svete. Keď jej rodičia jedného dňa nešťastne zahynuli, zostala sama. Moji rodičia sa jej nakoniec ujali. Nastahovala sa k nám. Keď som vyštudoval chirurgiu, myslel som si, že svet mi leží pri nohách. Povolávací rozkaz v štyridsiatom treťom to všetko zmenil.“ Odmlčal sa a ja som videl, ako sa mu sťahuje hrdlo. „Písali sme si listy. Každý môj deň na fronte bol len čakaním na jej ďalší list. Keď som mal priepustku a vrátil sa domov, požiadal som ju o ruku. Bola to najkrajšia chvíľa môjho života. A potom prišiel február štyridsaťpäť. Spojenecké bombardovanie. Keď som dostal ten list, neveril som. Myslel som, že je to omyl. Keď som sa vrátil späť do Drážďan, nenašiel som dom. Nenašiel som ulicu. Našiel som len kráter a hromadu horúceho prachu, v ktorom niekde ležala moja Lena a moji rodičia. Padol som na kolená a ryl

rukami do tej zeme, kým som nemal prsty zošúchané do krvi. Kričal som na nebo, ale nebo mlčalo. Odvtedy som prázdny, Friedhelm.“

Lutzov hlas stíchol. Zo skrytého vrecka na košeli vytiahol malú fotografiu. Bol na nej spolu s rodičmi a milovanou Lenou. Mladá modrooká blondína na fotografii sa usmievala a sršal z nej život. Povzdychol som si. V cele sa zrazu rozhostilo ťažké ticho. Pochopil som, že sme obaja trosky. On prišiel o všetko kvôli nenávisti iných, ja som prišiel o všetko kvôli nenávisti, ktorú som sám rozsieval.

III. Nevyslovené varovanie

Lutzov príbeh ma šokoval. Za tých pár dní, čo sme sa poznali, mi prišiel úplne vyrovnaný. Javil sa ako človek, ktorého nič netrápi a berie život s nadhľadom. Nechápal som, ako niekto s takouto životnou traumou dokáže žiť úplne normálny život.

„Ako to, že ťa to nepoznačilo?“ Hľadel som na neho prekvapene.

Pousmial sa. „Ale poznačilo, až príliš. Po pohrebe mojich najbližších som sa vrátil na front. Ale už nie ako zdravotník. Pár dní po príchode som v amoku postrieľal niekoľko desiatok nepriateľov. Človek, ktorý do toho dňa nepoužil zbraň, pretože mu ruky slúžili výhradne na záchranu. Necítil som vinu za vojakov, ktorí padli svojou vinou. Práve naopak, vyžíval som sa vo vlastnej pomste, ktorú som voči nim mal. Takto som pokračoval celé tri mesiace, až kým sa vojna neskončila. Až po čase som si uvedomil, že moje činy neboli správne. Moju rodinu mi to predsa nevrátilo.“ Povzdychol si. „Vieš, Friedhelm, je to ťažké... Ten život bez nich. Len ten hore vie, prečo si ma tu ešte ponechal.“

Keď Lutz stíchol, v cele sa rozhostilo ticho, ktoré bolo ťažšie než tie kamenné múry nad nami. Hľadel som na neho a v duchu som si

premietal jeho slová. Chirurg, ktorý vymenil skalpel za pušku. Ruky, ktoré mali životy zachraňovať, sa dobrovoľne ponorili do krvi nepriateľov.

„Sme rovnakí,“ prebleslo mi hlavou a tá myšlienka ma páčila ako žeravý uhlík. Lutz liečil telá ostatných, ale jeho vlastná duša bola otrávená rovnakou čiernou nenávisťou, akú som v sebe nosil ja. Rozdiel bol len v tom, že on mal koho oplakávať. On bol obeťou, ktorá sa zmenila na kata. Ja? Ja som bol katom od začiatku.

Pocítil som k nemu zvláštny druh úcty, ale aj hlboký súcit. Fascinovalo ma, ako dokáže po tom všetkom ráno vstať, usmiať sa a podať mi kúsok chleba. Kde bral tú silu? Ja som sa každé ráno prebúdzal so sklamaním, že moje srdce cez noc jednoducho neprestalo biť. Pre neho bola pomoc druhým formou pokánia. Pre mňa bolo prežitie len predlžovaním trestu.

Pozeral som na jeho ruky, boli pokojné, hoci sa mi práve priznal, že nimi rozosieval smrť. Uvedomil som si, že táto vojna z nás všetkých urobila monštrá, len niektoré z nich mali na sebe biele plášte a iné nemecké uniformy.

O dva dni neskôr nás nákladnými autami opäť previezli na železničnú stanicu a nahnali do vozňov. Ako už bolo zvykom, na cestu sme dostali krajec chleba, vedro vody pre celý vozeň a druhé vedro, do ktorého sa vykonávala potreba. Niekoľkohodinovým zápachom, ktorý sa niesol vzduchom celou cestou, sa nik nezaoberal. Brzdy hlasno zapišťali a vlak zastavil. Do Moskvy sme dorazili neskoro v noci, mohlo byť niečo po jednej hodine. Tentoraz nás však nikam neprevádzali. Zamkli nás v priestoroch železničnej stanice. Bolo nám povedané, že hneď ráno pokračujeme ďalej.

Tu sme sa s Lutzom zoznámili s väzňami z Nemecka, ktorí sa vracali z niektorého z lágrov domov, čakal ich opakovaný súd. Vyzerali ako živé mŕtvolky, ktoré niekto vyhrabal z vlhkej zeme. Ich tváre ne-

boli len vychudnuté. Koža im na lícnych kostiach visela ako pergamen, sivá a priesvitná, pokrytá mapami omrzlín a špiny, ktorú už nebolo možné zmyť. Oči mali hlboko vpadnuté v čiernych jamkách, no nebol v nich žiaden záblesk nádeje z návratu domov. Bola v nich len prázdnota ľudí, ktorí videli príliš veľa hrôzy na to, aby sa kedykoľvek mohli vrátiť do normálneho sveta.

Mnohí z nich mali ruky obviazané hnisavými handrami, spod ktorých páchla gangréna. Keď sa pohli, kosti im v kĺboch sucho praskali. Oblečenie na nich viselo v zdrapoch, prešité kúskami vrecoviny a špagátmi. Boli to navrátilci z lágrov, tiene mužov, ktorí kedysi pochodovali so vztýčenými hlavami. Teraz sa triasli pri každom silnejšom poryve vetra, ktorý prenikol cez netesniace dvere. Keď zbadali Lutzove cigarety, ich apatia zmizla. V očiach sa im zaleskla zvieracia túžba. Keď mi podávali tú hrubú páperovú bundu, cítil som z nej pach ich utrpenia, starý pot, tabak a smrť.

„Berte,“ zachrapčal jeden z nich a jeho hlas znel, akoby mu v hrdle hrkotali kamene. „V lágri sa vás mráz nepýta na meno. Tam mráz len berie, kým z vás nezostane len cencúľ.“

V tej chvíli som pochopil, že tie cigarety boli pre nich posledným spojením s civilizáciou, zatiaľ čo pre nás boli tie bundy vstupenkou do sveta, kde končí ľudskosť.

Náš vlak sa pomaly blížil k mestu Kazaň. Otriasal sa v rytme koľají, steny vôkol nás boli pokryté špinou a pachom potu. Traja väzni kúsok od nás si celú cestu čosi šepkali. Sergej, ruský dezertér, Oskar a Mark, bratia z Lotyšska, ktorí bojovali proti Sovietom. Vymysleli plán. Keď vlak zastavil v kazaňskej stanici, dozorcovia nás po jednom hnali von. Vonku lialo ako z krhly a ostrý vietor sa mi zarezával do kože, prenikal aj cez hrubšiu vrstvu zimnej bundy. Bol som vďačný za náš výmenný obchod. Dozorcovia postávajúci vonku poťahovali z cigariet, iní zasa bezducho sledovali väzňov vystupujúcich z vagónov. V malom okamihu Sergej podkopol jedného z dozorcov.

Vytrhol mu pušku a vystrelil na dozorcú kúsok od neho. Nastala panika. Oskar s Markom sa rozbehli opačnými smermi. Oskar sa vrhol k drôtenému oplateniu s obratnosťou zvierťa, ktoré cíti blížiacu sa smrť. Šplhal hore, prsty si dral o hrdzavé hroty, sloboda bola na dosah ruky, stačilo len preskočiť. Vtom sa ozval bolestivý výkrik. Ostatný drôt sa mu zahryzol hlboko do lýtka, akoby ho samotná zem nechcela pustiť. Zostal tam visieť hlavou nadol, metal sa ako chytený vták, zatiaľ čo jeho krv stekala po sivom kovovom stĺpe a miešala sa s dažďovou vodou.

Mark ho nečakal. Bežal ďalej, topánky mu čvachtali v hlbokom blate, pľúca mu horeli. Videl rad nákladných kontajnerov. Studené oceľové hrobky, ktoré sľubovali dočasný úkryt. Zmizol v tieni medzi nimi, no všetci sme vedeli, že z tej pasce niet úniku. Psy už zachytili stopu. Ich štekot sa miešal s hrmením vlaku a vytváral symfóniu, z ktorej behal mráz po chrbte.

Nakoniec Marka našli, uštedrili mu ranu istoty a Sergeja nakoniec taktiež dobehli dvaja dozorcovia. Ich plán bol zmarený v priebehu niekoľkých minút. Markovo telo hodili priamo pred nás. Zvyšných dvoch chlapov postavili vedľa seba a bez zaváhania ich popravili pred našimi očami. Bolo to varovanie pre nás všetkých. Akýkoľvek pokus o útek bude potrestaný smrťou.

Po prevoze do väznice sa nám už nedýchalo tak ľahko ako predtým. Po pokuse o útek väzňov nám dozorcovia nastolili prísny režim.

„Ako trest za pokus o útek vašich spoluväzňov vám na celý týždeň odoberieme výdaj teplého jedla. Dostávať budete len suchý chlieb,“ kričal jeden z dozorcov.

„Žiadna novinka,“ pobavene zašepkal Lutz.

S úsmevom na tvári som prikývol.

Na druhý deň nás rozdelili do skupín. Ja s Lutzom a ďalšími desiatimi chlapmi sme boli odvedení do neďalekého lesa. Našou úlohou bolo rúbanie dreva. Vyfasovali sme sekery, staré a tupé. Iní dostali

hrdzavé pílký. Rozkaz znel jasne. Vyrúbať určitý počet stromov za deň, inak nás čaká trest. Pustili sme sa do práce. Ani nie po dvoch hodinách sa niektorí z väzňov začali dožadovať vody. Nikto im však nevenoval pozornosť. V teplom vzduchu sa mi pot začínal miešať s prachom a pilinami, ktoré poletovali vókol nás.

Les v okolí Kazane bol hustý, nekonečný a nepriateľský. Každý úder tupou sekerou mi do dlaní vysielal elektrické šoky bolesti. Pluzgiere na mojich prstoch už dávno popraskali a lepkavá zmes krvi a pilín spôsobovala, že sa mi porisko šmýkalo v rukách. Vzduch bol horúci a nehybný, nasýtený vôňou borovicovej živice, ktorá ma dusila.

Avšak zrazu sa všetko stíšilo. Zvuk píl a krik dozorcov ustúpili do úzadia, akoby ma niekto prikryl zvukotesnou dekou. Zastavil som sa, oprel sa o kmeň stromu a zdvihol tvár k slnku. Zatvoril som oči a užíval si pocit teplého slnka na mojej tvári. V tej chvíli som ju opäť uvidel...

Stála v dialke a hľadela na mňa svojimi jasnomodrými očami. Jej úsmev, nežný smiech a spôsob, akým sa ma vždy dotýkala. Všetky spomienky sa začali vynárať jedna po druhej. Keď ku mne podišla, moje srdce sa rozbúchalo o čosi silnejšie.

„Hanna,“ šepol som, hoci sa mi z hrdla vydralo slabé zachrípnutie.

Usmiala sa. Tie jamky v lícach boli také skutočné, až som mal pocit, že ak natiahnem ruku, dotknem sa ich. Podišla bližšie a ja som na okamih, na ten jeden posvätný zlomok sekundy, pocítil jej lásku, a všetko to zúfalstvo, hlad a krv z mojich rúk zmizli. V tej vízii som nebol vrahom, nebol som väzňom. Vystrel som ruku a pohladil ju po tvári. Jej pokožka bola hebká. Rukou som jej vošiel do vlasov a venoval jej úsmev. Akoby som opäť zacítil jej jemnú kvetinovú vôňu.

Zahľadel som sa na jej nežné pery a spomenul si na deň, kedy sme sa prvýkrát pobožkali. Naklonil som sa k nej...

„Što ty delaješ (Čo to robíš)?“ zreval dozorca a nohou mi kopol do ramena. Padol som na kolená do špinavého lístia. Tá bolesť v ramene bola skutočná, pulzujúca a surová. Ale prázdnota, ktorá zostala po jej zmiznutí, bolela tisíckrát viac. Zovrel som sekeru tak pevne, až mi zbledli hánky, a zaťal som do dreva. Každý úder bol teraz rovnou pre mňa samého. Musel som pracovať, aby som sa nezbláznil z toho, že som ju opäť stratil.

Na konci dňa sme všetci z lesa odchádzali s trasúcimi sa rukami. Dlane sme mali doráňané a krvavé. Po návrate do väznice nás čakala slávnostná večera pozostávajúca z krajca suchého chleba. Každého z nás však najviac potešilo vedro vody, z ktorého sme sa postupne mohli napiť. Tekutina v ňom pripomínala skôr blato ako vodu, ale nikomu z nás to neprekážalo.

Nasledujúce dni boli navlas rovnaké. Rúbanie stromov sa z času na čas striedalo s prenášaním kmeňov. Tie sme lanami museli presúvať k hlavným cestám. Občas sa stalo, že kmeň skĺzol a privalil jedného z väzňov. Ak sa niečo také stalo, dozorcovia sa neunúvali zasiahnuť, práve naopak. Niektoré z kmeňov boli také ťažké, že sa nám pri ich ťahaní nohy zabárali do mäkkej pôdy. Ak sa niekto pokúsil oddychovať, dozorcovia ho bez mihnutia oka zastrelili. Naším ďalším nepriateľom bol hmyz. Komáre a muchy nás neprestajne štípali po celom tele. Naša krv a pot stekajúci po tele ich nesmierne lákali. Vodu nám počas dňa stále nedávali, na prídela bola len ráno a večer. Niektorí z väzňov odpadli od vyčerpania a dehydratácie. Buď ich nechali napospas osudu, alebo potrestali bitkou.

Návraty z lesa do väzenských ciel neboli pochodom vojakov, bol to pochod tieňov. Keď dozorcovia zavelili na odchod, lesom sa ozvalo len kolektívne vydýchnutie plné bolesti. Moje topánky, kedysi pevné a precízne, boli teraz len zdrapmi kože, ktoré mi pri každom kroku odierali päty do krvi. Cesta späť viedla cez nerovný terén, kde každý vyčnievajúci koreň predstavoval smrteľnú pascu.

Videl som, ako sa Lutz podopiera o chlapa vedľa seba, ktorého meno som ani nepoznal. Ten muž mal tvár sivú ako popol a oči prevrátené stĺpkom, no Lutz ho držal pod pazuchou s vypätím všetkých síl. Vedeli sme totiž, aká je cena za pád. Dozorcovia kráčali popri nás s nabitými puškami, ich oči hladne hľadali kohokoľvek, kto by narušil rytmus pochodu. Raz sa jeden mladík, mohol mať sotva dvadsať, potkol a zostal kľačať v prachu. Neprišlo žiadne varovanie, žiadne vstávaj. Len suché cvaknutie záveru a výstrel, ktorý sa odrazil od kmeňov borovic.

Kráčali sme ďalej. Nikto sa neotočil. V tom pekle bol súcít luxu-
som, ktorý sme si nemohli dovoliť, no napriek tomu sme sa podopierali. Nie z hrdinstva, ale z číreho vzdoru voči smrti. Keď sa za nami s hrmotom zavreli ťažké dvere cely, nastalo najhoršie obdobie dňa. Noc. Na tvrdej drevenej prični, ktorá pod mojou váhou vŕzgala ako živá bytosť, som sa snažil nájsť polohu, v ktorej by ma krčie v žalúdku neprivádzali k šialenstvu. Hlad nebol len pocit, bol to fyzický nepriateľ, ktorý mi hlodal vnútornosti. Mal som pocit, akoby sa mi žalúdok scvrkol na veľkosť päste, a teraz sa snažil stráviť sám seba. Prosieval som Boha, v ktorého som už dávno neveril, o jediné: O tmu, z ktorej sa neprebudím.

„Vezmi si ma,“ šepkal som do vlhkého vzduchu miestnosti, kde sa miešal pach desiatok spotených tiel. Ale smrť bola v Kazani priber-
čivá. Brala tých, ktorí chceli žiť, a nás, ktorí sme po nej túžili, nechávala napospas nočným morám. Halucinácie sa vracali s presnosťou hodinového stroja.

Len čo som zavrel oči, videl som ruky. Stovky rúk, ktoré sa na mňa liepali z tmy. Boli to ruky ľudí z Hanninej minulosti, ktorým som ublížil. Prečo som stále dýchal?!

Prežil som front, prežil som výbuchy, ktoré iných trhali na kusy, prežil som vypočúvanie, kde mi lámali vôľu aj kosti. Moje telo bolo ako prekliaty stroj, ktorý odmietal zastať. Možno mal ten hore na-

ozaj plán. Možno mojím trestom nebola smrť, ale práve tento nekonečný život v troskách vlastného svedomia. Dva mesiace v Kazani ma naučili jedno: Najhorším peklom neboli dozorcovia, ale vedomie, že som musel vstať aj do ďalšieho dňa.

Júl prišiel s búrkami, ktoré bičovali zem takou silou, až sa zdalo, že chcú zmyť všetku tú krv z kazaňských ulíc.

Keď nás hnali k ďalšiemu transportu, naposledy som zdvihol zrak. V diaľke sa nad mestom týčili zlaté kupoly pravoslávnych chrámov. V rannom slnku, ktoré sa predieralo cez mraky, žiarili ako majáky iného, čistého sveta. Bol to krutý pohľad. Ten lesk zlata v kontraste s našimi roztrhanými kufajkami a špinavými tvármi bol výsmechom. Potom sa dvere vagóna zavreli a svet sa scvrkol na škáry medzi doskami.

Scenéria sa zmenila rýchlejšie, než sme stíhali vnímať. Zmizli lesy, zmizli mestá. Nastúpila suchá, nekonečná step. Transsibírska magistrála sa pred nami otvárala ako nekonečná oceľová tepna Ruska. Cez škáry vo vagóne som videl prach, ktorý víril za vlakom, a opustené osady, kde chatrče vyzerali tak biedne, že aj naše väzenie sa zdalo byť honosným sídlom.

Cesta do Omska nebola očistcom. Tridsať chlapov v priestore, kde by sa legálne malo prepravovať osem koní. Vzduch bol taký hustý a horúci, že sme ho nevdychovali, ale priam pili. Každý pohyb bolel. Nieкто vedľa mňa spal v stoj, hlavu mal opretú o moje rameno, a ja som nemal silu ho odsunúť. Pach neumytých tiel a výkalov sa stal našou jedinou realitou.

Keď vlak po dvadsiatich hodinách náhle spomalil a kolesá s odporným škripavým zvukom zastali, nikto z nás sa netešil. Vedeli sme, že každé zastavenie znamená len novú formu utrpenia.

IV. Omsk Júl 1945

Keď sa dvere vagóna v Omsku konečne rozleteli, dovnútra nevtrhol čerstvý vzduch, ale žeravý dych pekla. Po týždňoch v šere nás oslepilo slnko, ktoré nepoznalo zľutovanie. Vystúpili sme do prachu, ktorý bol taký jemný, že sa nám okamžite usadil v pľúcach a na spotenej koži vytvoril sivú vrstvu.

Omsk nebol mestom v pravom zmysle slova. Bola to skôr nekončná, vetrom bičovaná step, kde horizont splýval s trasúcim sa horúcim vzduchom. Nikde ani kúsok tieňa, ani jediný strom, ktorý by ponúkol milosrdnú ochranu. Len vyschnutá tráva, ktorá pod nohami šušťala ako starý papier, a rieka Irtyš. Tá bola našou záchranou a zároveň naším väzením.

Jej kalná voda sa valila korytom s lenivou silou a my sme sa stali jej otrokmi. Práca na brehoch bola náročná. Vrecia s uhlím, ktoré sme vykladali z lodí, vážili snáď tonu. Cítil som, ako mi pod ich váhou praskajú stavce. Prach z uhlia sa miešal s mojím potom a stekal mi do očí, až som nič nevidel. Lutz kráčal vedľa mňa, jeho blúza bola premočená skrz-naskrz, tvár mal čiernu od sadzí, no oči mu stále žiarili tým zvláštnym lekársym pokojom.

„Dýchaj, Friedhelm,“ šepkal mi, keď videl, že sa mi podlamujú kolena. „Len dýchaj a klad' jednu nohu pred druhú. Rieka nekončí, ani my nesmieme.“

Dni v tábore sa zliali do jednej sivej šmuhy. Budíček o šiestej ráno nebol zvukom trúbky, bol to surový kopanec do reality. Stáť na nástupe, kým sa slnko ešte len lenivo dvíhalo nad step, znamenalo čeliť vlastnej bezvýznamnosti. Boli sme len čísla v hlásení, kusy mäsa ur-

čené na prácu. Jedinou trhlinou v tomto stereotype boli chvíle, keď sa nám podarilo podplatiť dozorca. Ten muž, volali sme ho Krysa, mal oči, ktoré neustále niečo hľadali. Za pár drobných cenností, ktoré Lutz ešte stále kdesi skrýval, nám občas hodil balíček pokrčených cigariet. Tie chvíle pri rieke, keď sme si mohli na päť minút sadnúť a zapáliť si, boli našou jedinou slobodou.

Dym bol horký a štipal v krku, ale v tej vôni tabaku bolo niečo civilizované. Sedeli sme tam, hľadeli na druhý breh rieky a na pár minút sme neboli trestanci. Boli sme opäť mužmi, ktorí mali meno a minulosť.

Noc v baraku bývala dusná. Vzduch páchol vysušeným drevom a zúfalstvom. Práve vtedy som to zo seba dostal. Slová o Hanne zo mňa vytekali ako hnis z rany, ktorú niekto konečne otvoril.

„Zamiloval som sa do nej na prvý pohľad,“ zašepkal som do tmy Lutzovi, ležiacemu vedľa mňa na tvrdej drevenej priči. Predstavil som si ju. Videl som jej modré oči, ktoré boli hlbšie než rieka. Báľ som sa, že jedného dňa jej obraz vybledne. Že ho prach Omska vymaže z mojej pamäte.

„Volala sa Hanna,“ pokračoval som. „Bojím sa, že raz zabudnem, ako znel jej hlas. Ale na tie jasnomodré a hlboké oči sa zabudnúť nedá. A jej gaštanové vlasy, tie, ktoré na slnku menili farbu do medena. A úsmev, vďaka ktorému sa jej v lícach vytvárali malé jamky. Keď sme sa prvý raz stretli, išiel z nej obrovský hnev. Nenávidela ma a mala na to dôvod. Bol som jeden z tých, kvôli komu prišla o to najcennejšie. Ten chlad, ktorý z nej vychádzal, bol taký citeľný... každý jeden deň sa mi dostával pod kožu, stále viac a viac. Takmer so mnou nehovorila, len v nevyhnutných prípadoch, krátko a vecne. Vždy som bol pre ňu Schwarz, vojak, ktorý zabil jej rodičov. Ale presne si spomínam, kedy prvýkrát vyslovila moje meno. Bola to situácia, pri ktorej som si uvedomil, že o ňu môžem prísť. Odvtedy som ju potreboval mať viac a viac pri sebe. Niekedy sa stalo, že sa ma

dotkla. Nie úmyselne, ale náhodou. V tej chvíli sa vždy rýchlo odvrátila a môj dych sa zastavil. Po tých dotykoch som túžil čoraz viac, rovnako ako po odpustení, o ktorom som vedel, že nikdy nepríde.

Keď sa naše cesty opäť stretli, vôbec som si ju nepamätal. Zasiahli ma na fronte a po prebudení zistili, že som prišiel o pamäť. Pracovala vtedy ako zdravotná sestra v poľnej nemocnici. Stála pri mne celý čas, starala sa o mňa a často plakala. Nerozumel som prečo, netušil som, kto vlastne je. Ale vo svojom vnútri som cítil prázdno, akoby mi chýbalo niečo dôležité. Časom, keď som si na ňu spomenul, som si uvedomil, že ona bola tým kúskom, ktorý mi chýbal.

Ten prvý bozk si pamätám, akoby to bolo len včera. Vďaka nemu som prvýkrát pocítil jej lásku. Tú, ktorú si tak dlho odopierala. Všetok hnev z nej opadol aj napriek tomu, že som ju pripravil o to najcennejšie. Keď sa naše pohľady stretli, vedel som, že tá pomyselná stena, ktorá medzi nami bola, sa zrútila. Stáli sme tam v objatí ako prikovaní. Báľ som sa urobiť jediný pohyb, aby sa ten okamih nerozplynul. Veril som, že keď sme toho toľko prežili, vydržali a stratili, osud bude na našej strane. Že budeme mať konečne možnosť žiť. Gulka, ktorá ju zasiahla, prišla v tom najneočakávanejšom čase. Držal som ju pevne v náručí a nevedel jej pomôcť. Nezabudnem na ten posledný pohľad do jej jasných modrých očí. Spolu s ňou zomrel aj obrovský kus zo mňa.“

Po tom, ako som dokončil svoj príbeh, som si uvedomil, že celý náš barak úplne stíchol. Akoby sa všetci spoločne so mnou ponorili do mojich spomienok a súcitili s mojím životným príbehom.

„Rozumiem ti, Friedhelm, ani si nevieš predstaviť, ako dobre ti rozumiem. Ale ak si myslíš, že už nemáš dôvod žiť, tak ži len pre ňu. Ži preto, že ona už nemôže. Ži, lebo ona by to tak chcela. Nech ňu spomienky, ktoré nosíš v srdci, vedú ďalej,“ zašepkal Lutz. „Pre to isté žijem ja. Lena ani Hanna už nemôžu, ale my áno. Musíme žiť pre ne, ony by to tak chceli.“